

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Örlkn Hans Lindblad		HOP1
Handledare		
		Antal ord: 13 626
Eric Bergelin	Beteckning	Kurskod
	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
I terrorismens kölvatten. En studie av en lag och varför den kan ha uppstått.		
<u>Sammanfattning:</u>		
<p>För att förstå delar av problematiken kring vilken effekt terrorism har på svensk lagstiftning har denna undersökning letat efter de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till lag 2006:343 om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.</p> <p>I den politiska beslutsprocessen får skillnaderna mellan de krav som uppstår vid en kris, kontra de faktiska resurser som finns att tillgå större betydelse. Myndighetsöverskridande samarbeten effektiviserar inte bara arbetet efter att terrordåd inträffat, det stärker också folkviljan. Denna undersökning syftar till att ta reda på varför lag 2006:343 tillkom, genom att åskådliggöra de huvudsakliga bakomliggande faktorerna bakom lag 2006:343. Detta genom att metodiskt strukturera upp hur både internationella och nationella faktorer har påverkat förarbetena och den slutliga lagen 2006:343.</p> <p>De internationella faktorerna som framkommit har alla sin upprinnelse i 11 septemberattentaten. Det skapades en internationell koalition mot terrorism. I Förenta nationernas säkerhetsråd antogs 2001, en resolution om hot mot internationell säkerhet orsakad av terrorism (UNSCR 1373). I EU formulerades en respons mot terrorism 2001 (Europeiska rådet 2023). I Sverige beslutades om deltagande i Afghanistankriget. Under första halvan av 2000-talet skedde det en rad internationella terrordåd vilket tydliggjorde polisens behov. Under utredningsarbetet med att ta fram lag 2006:343 framkom även att det fanns en hotbild mot utländska intressen i Sverige. Då polisen saknar flera av de resurser Försvarsmaktens besitter, är ett myndighetsöverskridande samarbete för att överkomma denna brist naturlig. Den som stod bakom propositionen var Justitieministern som därmed utgör ett exempel på en nationell påverkansfaktor på individnivån.</p>		
<u>Nyckelord:</u>		
säkerhetspolitik, terrorism, stöd till samhället, totalförsvaret, polisen		

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 PROBLEMFÖRMULERING.....	2
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	2
1.2.1 Syfte	2
1.2.2 Frågeställning	3
1.3 MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	3
1.4 BEGREPPSANVÄNDNING	3
1.4.1 Begrepp och förkortningar.....	3
1.5 KÄLLKRITISKA FAKTORER	3
1.6 VALIDITET OCH RELIABILITET	4
1.7 DISPOSITION	4
2. Tidigare forskning	4
2.1 SÄKERHETSPOLITISK FORSKNING.....	5
2.2 ANPASSNING AV FÖRSVARETS ROLL.....	5
2.3 DEN INTERNATIONELLA KONTEXTEN	7
3. Teori	8
3.1 JACOB GUSTAVSSONS TRESTEGSMODELL.....	8
3.1.2 Teoretiskt ramverk.....	9
4. Metod.....	10
4.1 FORSKNINGSDSIGN.....	10
4.2 OPERATIONALISERING	11
4.3 PROCESS SPÅRNING	12
4.4 METODDISKUSSION	12
5. Empiri.....	13
5.1 POLISENS BEHOV AV STÖD I SAMBAND MED TERRORISMBEKÄMPNING SOU 2005:70.....	13
5.2 REGERINGENS PROPOSITION 2005/06:111	14
5.3 HOTBILDEN	15
5.4 UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL RESOLUTION 1373	16
5.5 EU RESPONS MOT TERRORISM	16
6. Analys.....	16
6.1 BAKGRUND	16
6.2 STORSKALIG TERRORISM.....	17
6.3 ATT BEKÄMPA TERRORISM, GRÄNSÖVERSKRIDANDE MYNDIGHETSSAMVERKAN	18
6.4 POLITISKA PÅVERKANSAKTÖRER	18
6.5 ANALYSDISKUSSION	19
7. Resultat och diskussion	20
7.1 ORSAKANDE SAMBAND UR ETT SYSTEM OCH STATS PERSPEKTIV.....	21
7.2 DEN INTERNATIONELLA ARENAN	23
7.3 EN VERTIKAL KOHERENS FRÅN FÖRSLAG TILL LAG.....	23
7.4 ETT VERKTYG MOT, OCH MÅLGRUPP FÖR TERRORDÅD	24
7.5 RESULTATDISKUSSION	27
8. Undersökningens viktigaste slutsatser	27
8.1 FORTSATT FORSKNING	28
9. REFERENSER.....	30

1. Inledning

I Sverige är terrorismbekämpning en uppgift som åligger polismyndigheten. Försvarsmakten har i första hand andra uppgifter. Uppsatsen är kopplad till svensk lagstiftning mot terrorism och studerar förarbetena inför lagen och vad som har påverkat lagen om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Ansatsen i denna uppsats är att redovisa de huvudsakliga bakomliggande orsakerna bakom lagen, internationellt och nationellt som är viktiga att beakta ur både ett säkerhets- och ett försvarspolitiskt perspektiv. Det som framgår i tidigare forskning och som förvånat mig är reaktiviteten och att det finns en låg beredskap att motverka terrordåd hos västerländska nationalstater generellt. I min metod har jag letat efter sambanden mellan orsak och verkan. Vilka i sin tur förklarar dynamiken mellan internationella relationer och nationell praxis/lagar. Internationella och nationella politiska respektive ekonomiska faktorer redovisas som huvudsakliga bakomliggande orsaker till lag 2006:343 om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Det verktyg som har använts i undersökningen är Jacob Gustavssons trestegsmodell vilken illustrativt beskriver svaret på forskningsfrågan. Med hjälp av en förenklad process-spårning som komplement till denna fallstudie, gör denna uppsats en ansats att svara på frågan vilka de huvudsakliga bakomliggande orsakerna var.

Global terrorism fick som begrepp en helt ny innebörd efter 11 septemberattentatet 2001. Lag 2006:343 kom till som en effekt av dessa attentat. I perioden mellan 11 september 2001 och 01 juli 2006 när lagen började gälla, inträffade flera stora terrordåd i världen. I SOU 2005:70 omnämns nio attacker som en illustration. I samtliga attacker dödades många människor. I flera av de attentaten var målet platser där ett stort antal västerlänningar befann sig, till exempel Kuta Beach på Bali 2002 och flera samordnade attacker vid Sharm el-Sheik 2005. Det finns också exempel på attacker med politiska förtecken som teaterockupationen i Moskva 2002 som utfördes av tjetjenska gärningspersoner som krävde att Ryssland skulle dra sig ur Tjetjenien, samt en ockupation av en skola i Beslan i Ryssland 2004, också den av tjetjenska gärningspersoner.

Vikten av att olika myndigheter samarbetar för att hantera säkerhetshot och kriser effektivt inom ramen för det svenska totalförsvaret framgår ur det studerade materialet. I Sverige har lag 2006:343 funnits på plats sedan 2006-07-01 och innebörden av denna lag utgör ett exempel på myndighetsöverskridande samverkan inom ramen för totalförsvaret.

Lag 2006:343 handlar om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning vilket innebär användningen av våld eller tvång mot enskilda i vissa situationer. Detta är ett område som handlar om samarbete mellan militären och polisen för att hantera terroristhot. Lagtextens bestämmelser beskriver hur Försvarsmakten kan stödja polisen i bekämpningen av terrorism och liknande hot som kan involvera användning av våld eller tvång mot enskilda. Polismyndigheten eller säkerhetspolisen kan begära stöd från Försvarsmakten om det behövs för att förhindra eller ingripa mot handlingar som kan utgöra terroristbrott och om polisen saknar de särskilda resurser som krävs för detta ändamål. Regeringens medgivande krävs

normalt sett för att begära sådant stöd, men det finns undantag för brådskande situationer där fara för människors liv eller hälsa står på spel.

När Försvarmakten ger stöd i en sådan insats, ska enheten och dess chef stå under den direkta ledningen av den myndighet som begärt stödet. Endast Försvarmaktens personal med lämplig utbildning och erfarenhet kan delta i dessa insatser. De har befogenheter som liknar polisens befogenheter. Dessa befogenheter måste utövas i enlighet med kraven på behov och proportionalitet. De som är under totalförsvarsplikt kan vara skyldiga att delta i insatser enligt denna lag. Regeringen eller en myndighet utsedd av regeringen kan utfärda ytterligare föreskrifter om tillämpningen av lagen. Sammanfattningsvis handlar denna lag om att reglera och möjliggöra samarbete mellan Försvarmakten och polisen i syfte att bekämpa terrorism och liknande hot när polisen saknar nödvändiga resurser. Detta görs med beaktande av noga fastställda befogenheter och regler för att skydda medborgarnas rättigheter och säkerhet (Lag 2006:343).

1.1 Problemformulering

Effekterna av global terrorism har orsakat stora förändringar i västvärlden i allmänhet men har också givit konsekvenser på svensk lagstiftning och hur denna utformats. Svensk säkerhetspolitik är anpassad från hur Sveriges riksdag uppfattar och identifierar säkerhetspolitiska problem och hot. Huvudproblemet var att samhällets samlade resurser ur ett totalförsvarsperspektiv, under 2000-talets första hälft till stor del var nedmonterade. Före 2006 hade Sverige inte någon lag som reglerade Försvarmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Nyttjandet av Försvarmakten till nationella säkerhetspolitiska hot som till exempel terrorism på svenskt territorium har varit stigmatiserat sedan 1930-talet (Sveriges radio 2011). Jag har i denna uppsats studerat de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 om Försvarmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Denna lag tillkom som ett resultat av tidigare nämnd anpassning. På ett sätt skedde då 2006, ett paradigmskifte i likhet med det Wilhelm Agrell nämner i sin forskning kring svensk säkerhetspolitik efter 2001 (Agrell 2012, 111-112). 2006 kom det att handla om att överkomma de negativa uppfattningar som varit förhärskande i Sverige kring att nyttja militära förmågor som stöd till polisen.

1.2 Syfte och frågeställning

1.2.1 Syfte

Denna undersökning syftar till att ta reda på varför lag 2006:343 tillkom, genom att åskådliggöra de huvudsakliga bakomliggande faktorerna bakom lag 2006:343. Detta genom att metodiskt strukturera upp hur både internationella och nationella faktorer har påverkat förarbetena och den slutliga lagen 2006:343. I den politiska beslutsprocessen får skillnaderna mellan de krav som snabbt uppstår vid en kris, kontra de faktiska resurser som finns att tillgå större betydelse. Myndighetsöverskridande samarbeten effektiviserar inte bara arbetet efter att terroråd inträffat, det stärker också folkviljan. När lagar skapas reaktivt finns det en risk att de kan behöva revideras för att fånga in nyanser och få ett helhetsgrepp kring nyttjandet av lagen.

1.2.2 Frågeställning

Vilka var de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning?

1.3 Material och avgränsningar

Jag avser förhålla mig till regeringens betänkande av stödutredningen (SOU 2005:70), regeringens proposition Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning (2005/06:111), lagtexten i lag om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning (2006:343) och förordning om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning (2006:344). Undersökningen är avgränsad till uppkomsten av lag 2006:343. Använt material i övrigt som till exempel internetkällor framgår av referenslistan.

1.4 Begreppsanvändning

Begreppet internationell terrorism skulle i korthet kunna förklaras som att det är ett hot om eller användande av våld i syfte att uppnå politiska mål. Påverkansgruppen är större än själva offret och terrororganisationens förgreningar överskrider nationella gränser. Beroende på vem eller vilken organisation som har försökt att på ett kärnfullt sätt beskriva terrorism så är de gemensamma nämnarna våld, hot, rädsla hos en målgrupp och politiska mål (Whittaker 2001, 3-4).

Sammanfattat innefattar aktiviteten stor skada på ett segment av eller en hel organisation/regering/population i syfte att åstadkomma en större förändring med politiska förtecken.

1.4.1 Begrepp och förkortningar

CBRN	Chemical Biological Radiological and Nuclear
EU	Europeiska unionen
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
ISAF	International Security Assistance Force
MUST	Militära Underrättelse och Säkerhets Tjänsten
NATO	Nort Atlantic Treaty Organization
Prop.	Proposition
ROE	Rules of Engagement
SFS	Svensk Författnings Samling
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SSG	Särskilda Skyddsgruppen

1.5 Källkritiska faktorer

Jag kommer att i första hand stödja mig på utredningstexter, propositioner, förordnings- och lagtexter för att ta reda på min forskningsfråga om vilka möjliga påverkansfaktorer som ligger bakom lagen. Det är texter som har dokumenterats och dess resultat har redovisats och diarieförts. Fördelen med att gå till dessa primärkällor är att materialet är äkta och oberoende av senare tolkningar. Användningen av dessa primärkällor ökar dessutom textens trovärdighet och är särskilt viktig i samband med uppsatsskrivande (Örebro universitet 2023).

De flesta primärkällor som har använts redovisar emellertid inte alltid all bakgrundsinformation varför det har varit nödvändigt att gå bortom SOU 2005:70, Regeringens proposition 2005/06:111, lag 2006:343 och förordning 2006:344. Därför har även SOU 2003:148 Sårbarhets och säkerhetsutredningen och 11 september-utredningen, Ju 2001:13 använts.

Det är viktigt att använda empiri och datainsamling till analyser och forskning. Denna undersökning handlar om vilka de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 var. Därför har strävan efter objektivitet varit genomgående. Officiella dokument och utredningar har använts för att undvika subjektivitet. De kan hjälpa till att ge en djupare förståelse av situationen och de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 som forskningen letat efter. Vid inkluderingen av personliga intryck och erfarenheter är det också viktigt att överväga etiska frågor för att undvika bias (Bryman 2021, 170).

1.6 Validitet och reliabilitet

Den inre validiteten i undersökningen handlar om att lyfta de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343. För att säkerställa att dessa resultat stämmer överens med verkligheten har en jämförelse gjorts med förarbetena till lagen. Den yttre validiteten beskriver i vilken utsträckning resultaten från undersökningen är applicerbara eller överförbara till andra liknande fall och i vilken utsträckning undersökningen kan upprepas. Undersökningen har gjorts genom en jämförelse mellan underlagen och den färdiga lagtexten. Följdriktigheten, överensstämmelsen och pålitligheten säkerställer därmed en hög reliabilitet då en förnyad undersökning med samma metod skulle peka på samma resultat (Bryman 2018, 465, 208).

1.7 Disposition

Indelning har gjorts enligt följande kapitelindelning. I inledningen sker en introduktion till uppsatsen. I första kapitlet ingår problemformulering och syfte med där tillhörande frågeställning. Även material, avgränsningar centrala begrepp och källkritiska faktorer, validitet och reliabilitet beskrivs där. I det andra kapitlet beskrivs tidigare forskning med gemensamma gränssytor till ämnet. I det tredje kapitlet redovisas teoriansknytning och vilket teoretiskt ramverk som nyttjats. I det fjärde kapitlet redovisas metod, forskningsdesign, hur frågan operationaliserats och slutligen avslutas kapitlet med en diskussion om metoden. I femte kapitlet redovisas empirin. I sjätte kapitlet sker analysen med en bakgrundsbeskrivning, innebörden av hotet från storskalig terrorism, vilka politiska påverkansfaktorer som framträder i det studerade materialet och en analysdiskussion som avslutning. I sjunde kapitlet framgår kartläggningen av de orsakande sambanden och en diskussion över resultaten. I åttonde kapitlet redovisas undersökningens viktigaste slutsatser och förslag till fortsatt forskning ges. I nionde kapitlet redovisas undersökningens referenser.

2. Tidigare forskning

Tidigare forskning belyser komplexiteten och dynamiken kring internationella relationer i en vidare kontext. Svensk lagstiftningsprocess är tidskrävande och enstaka fenomen bör därför inte tillåtas förflytta fokus för regering och riksdag. Svensk säkerhetspolitik och lagstiftning

ska anpassas utefter aktuella säkerhetspolitiska problem, såväl internationella som nationella. Tidigare forskning belyser också kopplingen mellan globala händelser och en anpassning av nationell lagstiftning som en följd därav. Ett tydligt exempel utgörs av 11 septemberattentaten. Effekterna av detta terroråd har orsakat stora förändringar i västvärlden vilka blivit normativa och resultatet av attentatet ledde till ett säkerhetspolitiskt paradigmskifte världen över.

2.1 Säkerhetspolitisk forskning

Wilhelm Agrell skriver i sin artikel "*Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik efter 2001*", att efter 11 september 2001 har Sverige gradvis anpassat sin säkerhetspolitik i takt med de internationella konflikt- och spridningsmönster internationell terrorism ligger bakom. Dessa förändringar har endast varit möjliga genom en gradvis anpassning till den internationella koalitionen mot terrorism genom främst den svenska Afghanistanpolitiken. Detta kallar Agrell en säkerhetspolitisk kontinentaldrift (Agrell 2012, 113). Denna artikel påvisar att effekterna av internationell terrorism orsakar stora förändringar i västvärlden i allmänhet men också ger konsekvenser på svensk säkerhetspolitik.

Detta kan också återspeglas i *Svenska säkerhetsstrategier. Teori och Praktik*. I vad Jacob Westberg beskriver om neutralitetspolitiken från kalla kriget vilket var en sammanhållen strategi som kombinerade politiska, militära och ekonomiska maktmedel för att skydda landets oberoende. Det som följde under 2000-talet var en solidaritetspolitik där strategin var en annan. Nu gick utrikespolitiken ut på internationella samarbeten som kan exemplifieras med just solidaritetstanken i Lissabonfördraget (Westberg 2021, 21). Westberg beskriver också att de olika formerna av maktmedel och strategier som kontrolleras och utformas av departement och myndigheter behöver samordnas. En bristande samordning eller konkurrens mellan departement och myndigheter riskerar att skapa en situation där olika politiska, militära och ekonomiska strategier undergräver varandra (Westberg 2021, 25).

Detta tidigare forskningsresultat fångar komplexiteten i en politisk beslutsprocess när det fattas stora beslut. Lag 2006:343 är ett exempel på ett sådant beslut och den nödvändiga samordning Westberg talar om blir därför väldigt tydlig.

2.2 Anpassning av försvarets roll

I boken *Military Strategy of Small States: Responding to External Shocks of the 21st Century*, beskriver författarna Håkan Edström, Dennis Gyllensporre och Jacob Westberg strukturella likheter mellan de nordiska länderna. En strategisk chock som i boken används som exempel är 11 september attentaten. En strategisk chock är en händelse som uppfattas som oväntad, får stora konsekvenser och kräver motåtgärder på det politiska planet. En småstat tvingas av naturliga själ utveckla strategier som skiljer sig från stormakternas. En anpassning måste göras för att avsaknad av kapaciteter och asymmetriska förhållanden ska beaktas. Hur en anpassning till internationella påtryckningar sker i en småstat beror på flera faktorer. Varje nation har olika historiska erfarenheter från konflikter. Dess geografiska utbredning har betydelse. Likaså dess relativ närhet till vänliga eller hotfulla stormakter. De vägval en småstat ställs inför benämns som försvarsstrategier vid den högsta politiska ledningen (Edström et al. 2019, 1-3). Vad som framgår i denna bok är att samarbete mellan såväl internationella som nationella institutionella

funktioner är en framgångsfaktor. Detta blir extra tydligt när det handlar om hot från gränsöverskridande ickestatliga aktörer (Edström et al. 2019, 9-10).

Globalisering beskrivs av författarna Delphine Resteigne och Philippe Manigart i artikeln *Boots on the streets: a "policization" of the armed forces as the new normal?*, som ett relativt nytt problem. Denna fallstudie handlar om användandet av militära medel för polisiära uppgifter i Belgien. De nuvarande moderna västerländska försvarsorganisationerna har mer öppna gränser än under 1800-talet och början av 1900-talet. Framför allt har dagens försvarsmakter inte bara en roll i strid. De har blivit mycket mer varierade från att utkämpa konventionella krig till att leda krishanteringsinsatser både utomlands och i hemlandet. Denna fallstudie visar att med tanke på den mindre kinetiska karaktären hos bidrag vid krishanteringsinsatser utomlands, har övergången till inrikes polisliknande operationer varit lättare. Många som anmält sig för att delta i insatser utomlands, inte för att verka som säkerhetsvakter i Bryssel har därför valt att lämna Försvarsmakten. Slutligen blir användningen av militären i hemlandet (Belgien) allt vanligare. Utvecklingen av nya och mer flexibla Rules of Engagement (ROE) göra det möjligt för personal att agera på egen hand och inte nödvändigtvis under övervakning av polisen (Resteigne och Manigart 2019,26).

I artikeln *What are Armed Forces For? The Changing Nature of Military Roles in Europe*, skriver Timothy Edmunds att konsekvenserna av 11 septemberattackerna och det efterföljande kriget mot terrorismen har haft en avsevärd påverkan på utvecklingen av europeiska försvarsmakter. I ljuset av det militära svaret på 11 septemberattackerna har fokus också hamnat på interna säkerhetsfunktioner och bekämpande av terrorism nationellt som en uppgift för olika försvarsmakter. En satsning på en stats säkerhet är nära kopplad till- och ibland en förutsättning för en vidare process av politisk förankring. Flera av dagens utmaningar inom det säkerhetspolitiska fältet orsakas till exempel av terrorism. (Edmunds 2006, 1064).

De väpnade styrkornas roll när det gäller nationell säkerhet utgör en betydande utmaning för det funktionella krav som traditionellt definierats. Enligt de definitioner som baserar de väpnade styrkornas roll på att ta itu med yttre hot finns det en tydlig skillnad mellan denna roll och polisens och andra interna säkerhetsorganisationer. Framväxten av icke-statsbaserade säkerhetsutmaningar, såsom internationell terrorism, har dock medfört problem med den inre säkerheten i Europa generellt. Dessa problem har påverkat de militära rollerna på två huvudområden. Framför allt har de i allt högre grad uppmuntrat till användningen av väpnade styrkor i en rad olika roller inom den nationella säkerheten (Edmunds 2006, 1071).

Både den inre säkerheten och nationsbyggande roller illustrerar ytterligare betydelsen av inhemska och internationella sociopolitiska faktorer för tanken kring de väpnade styrkornas roller. I dessa sammanhang har internt eller externt drivna militära reformer som syftar till att professionalisera väpnade styrkor kring expeditionära roller inte bara organisatoriska implikationer. De kommer sannolikt också att ha en betydande inverkan på relationerna mellan militären och samhället i stort, och kan avsevärt förändra de underliggande grunderna för de väpnade styrkornas legitimitet i sina samhällen. De dilemman som de europeiska väpnade

styrkorna står inför på dessa områden är betecknande för de förändringar som skett i Europa rent generellt (Edmunds 2006, 1075).

2.3 Den internationella kontexten

Sten Rynning beskriver att dilemmat inom EU är inte så mycket beror på förhandlingarna och tvister. Det beror mer på den organisatoriska komplexiteten som kommer med att vara en organisation med 27 medlemmar. Blandat med överstatliga institutioner, medför dessa tvister hinder för politisk relevans av betydande art. Problemet ligger i EU-projektets politiska grundvalar. Nationalstater och nationalism fortsätter att dominera europeisk politik även om Europeiska unionen i viss mån strävar efter att gå längre än så. Villkoret för politiskt ledarskap, är därför svårt. Dessutom, och mer grundläggande, en Brysselkultur mobiliserar inte europeiska befolkningar som till övervägande del identifierar sig med sina nationalstater, hur utmanade dessa nationalstater än må uppleva sig vara (Rynning 2011, 545). Denna klyfta mellan Bryssel och den europeiska befolkningen sätter strikta gränser i hur mycket resurser i form av arbetskraft, pengar och folkligt stöd som kan kanaliseras till gemensamma säkerhets- och försvarspolitiska åtaganden. Alldeles oavsett hur viktiga dessa gemensamma projekt kan verka för beslutsfattarna i Bryssel (Rynning 2011, 535, 536).

Kontexten är Europas pluralistiska komplexa gemenskap, historia och politiska verklighet. Den klassiska realismen säger oss att Europa inte kan vara som en nation, där folket skapar sin stat, och den kan inte heller vara som en stat, där en politisk elit skapar folket. EU måste bygga sina politiska institutioner, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, på framväxande och i vissa fall hotade modeller av nationalstater. Det är de europeiska nationalstaternas kapacitet, som utgör grunden för en gemensam säkerhets- och försvarspolitik (Rynning 2011, 545).

Europa har mer erfarenhet av terrorism än USA. Trots den historiken har 11 septemberattentaten gjort större avtryck i USA än i Europa. Om detta skriver Jonathan Stevenson i *Counter-terrorism: Containment and Beyond*. Vanan vid samarbete och att upprätta bilaterala avtal har förbättrats avsevärt sedan 11 septemberattentaten. Tack vare ett ökande krav på resultat har brottsbekämpande myndigheter i Europa blivit mer angelägna att gripa och lagföra misstänkta. Alternativet att låta sådana individer röra sig fritt skulle snarare öka de negativa effekterna av terrorism. Ett mer effektivt sätt att stoppa terrorism är att underminera deras stödstruktur. Ett institutionellt misslyckande före 11 septemberattentaten var oförmågan att göra antaganden avseende nya hot. (Stevenson 2004, 49, 54, 95).

Alan Bloomfield undersöker i *artikeln Time to go on: Reconceptualizing the Strategic Culture Debate*, den fundamentala frågan vad strategisk kultur är och vad den betyder. Han hävdar att en stats politiska kultur påverkar både dess strategiska kultur och dess krigföring. Det verkar märkligt att materiella faktorer och geografi, påverkar den strategiska kulturen mer än hur ideologiska faktorer och värderingar påverkar krigföring. Värden som vanligtvis betraktas som komponenter i kultur kanske borde ha vänt på distinktionen kring hur en stats strategiska kultur påverkar dess krigföring.

Sociala förståelser av det internationella systemets karaktärer och en rad antaganden om dessa internationella aktörers karaktär är logiskt sett de mest relevanta. Beslutsfattare bör föra med sig kulturella antaganden och fördomar om andra aktörer i den sociala världen när beslut ska fattas. Dessa aktörer behöver tilldelas särskilda roller som till exempel rivaliserande, nära allierade, neutrala, irrelevanta. Den strategisk-kulturella modell som föreslås av Bloomfield ser dessa subkulturer som paket av information om en stats strategiska situation. Kärnan i dem är den mest kulturella aspekten av strategiskt beslutsfattande är vän/fiende-kalkylen. Processen dit visar vem man kan lita på och vem man bör vara rädd för (Bloomfield 2012, 442, 448, 452).

En sammanfattning av det som redovisats ovan utgör bara en smal strimma av forskning kring dynamiken mellan internationella relationer och säkerhetspolitik. Dessa tidigare forskningsresultat bidrar emellertid till att förstå behovet av att nyttja ett samhälles sammanlagda resurser i hanteringen av kriser. De påvisar även att olika faktorer inte bara påverkar de säkerhetspolitiska ställningstagandena utan även har en inverkan på nationell lagstiftning. Vilka dessa faktorer är specifikt lämnas delvis osagt. Denna uppsats gör därför en ansats till att knyta an kring dynamiken i internationella relationer och en anpassning av svensk lagstiftning som ett resultat därav.

3. Teori

3.1 Jacob Gustavssons trestegsmodell

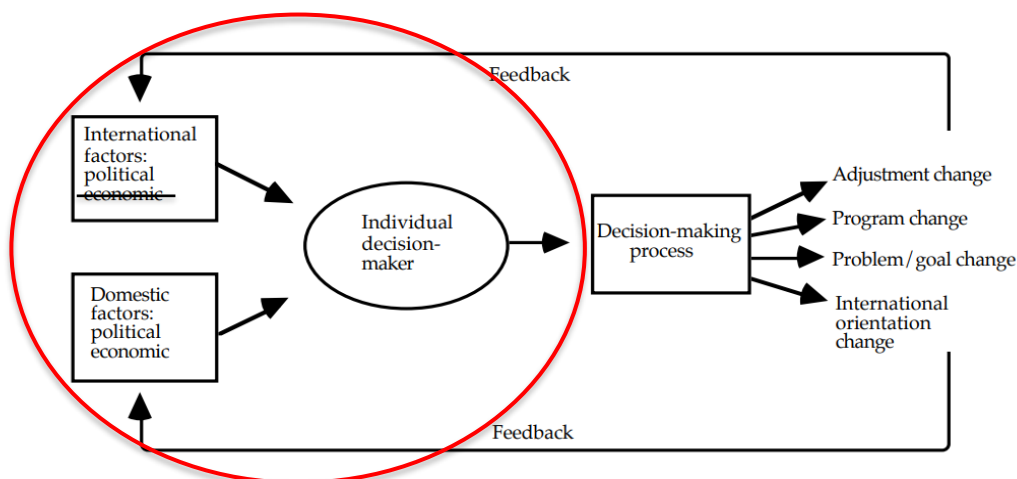
För att kunna förklara orsaker bakom nationell lagstiftning i det här fallet lag 2006:343, kommer jag att nyttja förklaringsmodellen ur Jacob Gustavssons *"The Politics of Foreign Policy Change"*. Denna trestegsmodell av Jacob Gustavsson är typisk vid studier av internationella relationer, modellen syftar till att förklara åtgärder som vidtagits av stater som enskilda enheter i en internationell kontext, vilket kan liknas vid sökandet efter en teori (Gustavsson 1998, 16). Inom EU handlar det om att hålla ihop i en gemensam säkerhetsstrategi samtidigt som alla 27 medlemsstater i grunden har olika strategiska kulturer. Framgång kan nås genom samarbete med internationella partners men målen måste väljas med omsorg därför att den underliggande politiska uppfattningen måste överensstämma med målen för att samarbetet ska fungera (Rynning 2011, 538, 539).

Trestegsmodellen beskriver vilka faktorerna är på system-, stats och individnivå vilket underlättar för läsaren att förstå varför beslut ser ut som de gör. Upplösning av samhällsordningen och laglöshet uppstår därför att enheter divergerar, inte tvärtom. Det internationella systemet driver inte stater isär. Stater driver först isär, därefter identifieras dessa staters grundläggande skillnader (Rynning 2011, 538).

Genom att först använda modellen under analysarbetet går det att belysa huvudsakliga tankeriktningar i bakgrundsmaterialet. Därefter belyses internationella och nationella politiska respektive ekonomiska faktorer som bakomliggande orsaker till det som analyseras. Slutligen går det att identifiera de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 genom att jämföra förslagen i utredningstexterna och propositionen med den färdiga lagtexten.

Det första steget tar fasta på tanken kring att beslutsfönster öppnas och stängs. Här identifieras politiska och ekonomiska faktorer som påverkan på individuella beslutsfattare både internationellt och nationellt. Det andra steget handlar om individer som kan påverka beslutet. (Gustavsson 1998, 26). Studien kommer att utgå från och förhålla sig till första och andra steget i trestegsmodellen, i figuren inringat i rött. De internationella ekonomiska faktorerna har avgränsats bort då dessa inte har kunnat utläsas ur det studerade materialet.

Modellen nedan illustrerar denna tre-steps procedur.

Figur 1. Jakob Gustavssons trestegsmodell (Gustavsson 1998:25)

Först ska olika politiska eller ekonomiska faktorer identifieras, nationellt såväl som internationellt. Därefter ska ett antal idéer som förmedlats av individuella beslutsfattare identifieras. Dessa ska vara del av en beslutsprocess som påverkar en princip. (Gustavsson 1998, 23-24).

Grundläggande idéer för politiska förändringar kan lätt passas in i modellen. En framgångsfaktor är om idén kan knytas till en kris av något slag. Den enskilde beslutsfattaren i modellens andra steg tolkar behov av en förändring av en politisk reform (Gustavsson 1998, 26-27). I bakgrundsbeskrivningarna till SOU 2005:70 och proposition 2005/06:111 framgår att de tar sitt avstamp från 11 septemberattentaten 2001. Uppsatsen handlar om kopplingen mellan den utlösande krisen och framgången för den politiska förändringen som Gustavsson skriver om.

3.1.2 Teoretiskt ramverk

För att få fram och tydliggöra var de huvudsakliga bakomliggande orsakerna bakom lag 2006:343 härstammar ifrån och för att applicera mitt teoretiska ramverk i praktiken kommer tabell 1 nedan att användas. Den ska läsas utifrån de olika kolumn och radrubrikerna och redovisar vilka huvudsakliga bakomliggande orsaker bakom lagen som går att utläsa ur det undersökta materialet. Systemnivå ska förstås som det politiskt styrande vid tidpunkten. På statsnivå handlar det om renodlade statsangelägenheter som en effekt av beslut på systemnivån (Gustavsson 1998, 23). Individnivån kan stundtals vara svår att utläsa ur det undersökta

materialet. Det kan till exempel handla om partipolitisk tillhörighet hos statsråd vid utredning, proposition och beslut och hur väl dennes uppfattning stämmer överens med en internationell agenda. Hur den internationella individnivån påverkar en svensk lagstiftning blir ännu svårare att leda i bevis då det som söks inte alltid framgår i det undersökta materialet.

Bakomliggande orsaker bakom lagen 2006:343			
	Internationella politiska faktorer	Nationella politiska faktorer	Nationella ekonomiska faktorer
Systemnivå			
Statsnivå			
Individnivå			

Tabell 1. Principskiss (författaren)

Denna modell som har sitt ursprung i Kenneth N. Waltz arbete från 1959, är användbar för att analysera och förstå beslutsprocesser på olika nivåer. Det är ett kraftfullt verktyg för att bryta ner och förlägga analysen till olika nivåer.

I trestegsmodellens första steg ingår internationella och nationella politiska och ekonomiska faktorer. Genom att identifiera dessa och hur de påverkar individuella beslutsfattare som i slutändan tar beslut som påverkar principer och lagar. Att förstå att beslut kan ha både önskade och oönskade effekter och att de därför kan behöva justeras är en viktig insikt. Det visar på behovet av anpassningsförmåga i politiska beslutsprocesser. Jag avser att använda modellens första och andra steg vilket innebär att jag inte berör själva beslutsprocessen. De internationella ekonomiska faktorerna bakom lagen framgår inte i det studerade materialet.

4. Metod

Utifrån problemformuleringen kommer resultatet att beskrivas och analyseras genom en fallstudie som valts för att redovisa de faktiska observationer som gjorts i det studerade materialet.

4.1 Forskningsdesign

Undersökningen belyser de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till en svensk lag. Undersökningen är gjord med en fallstudiedesign. Den genomförda studien är ett fall av politiskt beslutsfattande.

Intensiva närgranskningar är att föredra då man ska undersöka aktuella eller nutida skeenden då det inte går att manipulera relevanta variabler (Esaiasson et al. 2017, 108,109). Fallstudier är dessutom en metod som kan nyttjas för att systematiskt studera en företeelse (Merriam 1994, 21,23). En kvalitativ fallstudie är en intensiv och holistisk beskrivning och analys av ett begränsat fenomen vilket lagen 2006:343 om Försvarmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning är. Fallstudiens unika styrka är dess förmåga att hantera många olika

typer av empiriskt material. Fallstudien innebär att välja lämpliga metoder för att undersöka ett specifikt problem. En bra fallstudiedesign är avgörande för att få tillförlitliga och användbara resultat (Bryman 2021, 96-97).

Slutprodukten av fallstudien blir deskriptiv och innebär att de huvudsakliga bakomliggande orsakerna bakom lagen går att generalisera gentemot problemet med en gemensam säkerhetspolitik i EU (Merriam 1994, 23,26). Det jag sökt efter är de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343. Dessa är sorterade och kategoriserade och slutligen redovisade i tabellen i figur 3. Denna fallstudie gör en ansats att visa orsakssambanden mellan den utlösande händelsen och lag 2006:343. Genom att jämföra innehållet i stödutredningen (Ju 2001:13), utredningen (SOU 2005:70) och proposition (2005/06:111) med den färdiga texten i lagen och förordningen, kommer faktorerna bakom lagen att kunna belysas.

4.2 Operationalisering

Första och andra steget i Jacob Gustavssons trestegsmodell förklarar resultatet i denna fallstudie. Vilka internationella och nationella faktorer på system, stat och individnivå som kan ha påverkat tillkomsten av lag 2006:343 syftar första steget till att lyfta fram. Dessa framgår i de olika bakgrundsbeskrivningarna i det studerade materialet. I det andra steget framgår individnivån utifrån vilka beslutsfattare som varit inblandade.

Till att börja med har undersökningen ett beskrivande och förklarande fokus. Det är viktigt att skilja mellan att beskriva och förklara. Båda aspekterna är viktiga och kan komplettera varandra (Esaiason et al. 2017, 63). Genom att därefter extrahera de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 ur förarbetena och jämföra med hur lagen slutligen formulerades, ges undersökningen en rikare och mer informativ analys. Vid användandet av en processororienterad metod, till exempel genom fallstudier eller kvalitativa forskningsmetoder, är det viktigt att vara konsekvent med tillvägagångssättet och att säkerställa tillgången till tillräcklig empiri för att stödja iakttagelser och slutsatser. Detta säkerställs genom att använda officiella dokument i fallstudien kring lag 2006:343.

Att betona utforskning snarare än bevisning är den inriktning valts vid studien av detta komplexa fenomen som lagstiftning är. Ambitionen är att kunna bidra med insikter om vilka de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 var, ökar förståelsen för relevansen av fallstudien. Resultatet av den här undersökningen handlar om faktorerna som redovisas i figur 3.

Det finns faktorer i utredningen och propositionen som föregår uppkomsten av lagen, vilka förbinder förslaget med problemet med avsaknad av resurser inom polisen (SOU 2005:70, 42). Vid tiden för proposition 2005/06:111 saknade polisen många av de resurser som krävdes för att kunna bekämpa terrorism. Fysiska resurser som till exempel helikopter och fartygskapacitet saknas till del fortfarande inom polismyndigheten men innebörden av lag 2006:343 möjliggör ett mer myndighetsöverskridande samarbete. Slutligen att det beror på beslutsfattaren och vilken möjlig agenda denne har framgår också med hjälp av denna modell. Då enbart ett fall

analyserats i studien har tre analysenheter i tre olika nivåer valts utifrån det teoretiska ramverket för att öka reliabiliteten i studien. Dessa framgår i resultattabellen.

4.3 Process spårning

För att förenkla för läsaren är fallstudien kompletterad med en förenklad processspårning. Det innebär att det aktuella händelseförloppet ska kartläggas utifrån tillgängligt bakgrundsmaterial för att finna de samband som länkar orsak med utfall. Att isolera särskilt viktiga skeden i fallet (så kallade formativa moment) som hade en avgörande betydelse för hela den kedja av händelser som resulterade i utfallet. (Esaiasson et al. 2017, 129-132). Med tanke på dess fokus på processer och tempoväxling är processspårning en användbar metod för att analysera kriser och beslutsfattande i kriser inom områdena utrikespolitisk analys och offentlig politik (Beach 2021, 1). I uppsatsen redovisas de påverkande faktorerna och deras utfall under punkten sju och i diskussion om resultaten. Genom att jämföra bakgrundsmaterialet med det som formuleras i lag 2006:343 blir relationerna dem emellan synliga. Processspårningen i uppsatsen exemplifieras av tabell 2 nedan. Förklaringen är förenklad och finns med för att illustrera arbetets upplägg.

Orsak /formativt moment	Sök	Undervisning av beslutsfattare	Utfall
Problemets ursprung har identifierats till 11 septemberattentaten.	<u>Lösningen</u> Internationell koalition mot terrorism. UNSCR 1373 EU respons mot terrorism 2001.	Lagrådets rekommendationer i utredning om typer av terroråd som polisen har svårt att hantera så som i luften, till sjöss och där CBRN inslag förekommer.	Lösningen i den politiska debatten begränsad till upplevd källa till framgång (Lag 2006:343)

Tabell 2. Processspårning (Beach 2021, 10)

4.4 Metoddiskussion

Orsaken till valet av en fallstudie om politiskt beslutsfattande är att det går att beskriva den som en intensiv, helhetsinriktad beskrivning och analys av de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343. Fallstudier förlitar sig i hög grad till induktiva resonemang när mångfasetterade informationskällor hanteras. Fallstudien ger insikter om den företeelse som undersöks. Att en kvalitativ fallstudie är induktiv innebär att den fokuserar på process, förståelse och tolkning snarare än att vara deduktiv och experimentell (Merriam 1994, 29,35). I uppsatsen har ansatsen därför varit induktiv utifrån det studerade materialet. I analysen av fallstudien ges exempel på händelser som direkt eller indirekt har påverkat faktorerna bakom lagen i en ansats att göra en politisk beslutsspårningsprocess.

5. Empiri

Försvarmakten ställde efter kalla krigets slut om till ett insatsförsvaret i stället för ett totalförsvaret. Huvuduppgiften var inte längre att försvara den egna nationen utan i stället fokuserades främst på internationella insatser i samarbete med andra. Man räknade inte längre med en attack mot nationen och sänkte försvarsutgifterna radikalt (Försvårshögskolan 2023). I sårbarhets- och säkerhetsutredningen SOU 2003:148, påpekades att antal brister i samhällets samlade förmåga att hantera krissituationer. Beredskap mot stora påfrestningar på samhället vid ett terroristattentat utgör en delmängd av det som utreddes då. Denna utredning utgör därför en del av förarbetena inför proposition 2005/06:111.

Hotet från storskalig terrorism, såg helt annorlunda ut före 11 septemberattackerna 2001, vilket var en samordnad attack utförd av al-Qaida. Som en konsekvens av dessa attacker antog FN:s säkerhetsråd resolution 1373 om sanktioner mot terrorism (Regeringskansliet 2023). EU etablerade en lista på personer, grupper och organisationer som är involverade i terroristorganisationer (Europeiska rådet 2023). Dessa attacker sammanföll med Sveriges omställning av Försvårsmakten till ett insatsförsvaret. Sveriges deltagande i Afghanistankriget som en konsekvens av omställningen gjorde Sverige till en måltavla för global terrorism. Vilket i sin tur utgör en bakgrundsfaktor till lag 2006:343 om Försvårsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

Det uppsatsen utgår ifrån i forskningen efter de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 handlar om Försvårsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Uppsatsen utgår ifrån SOU 2005:70, betänkandet av stödutredningen och regeringens proposition 2005/06:111 som låg till grund för lag 2006:343 om Försvårsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Uppsatsen undersöker också vilka individer som går att spåra i bakgrundsmaterialet för att kunna påvisa individnivån i undersökningen.

5.1 Polisens behov av stöd i samband med terrorismbekämpning SOU 2005:70

Ur texten framgår bland annat.

Det är Försvårsmaktens stöd till polisens förmåga att bemästra terroraktioner som är i fokus. I vissa hänseenden har förutsättningarna mer eller mindre redan varit givna. I andra fall har utredningarna själva fått ange förutsättningarna. En viktig fråga är vad lagts i begreppen terrorism och terroristattentat. Mycket har skrivits om terroristfrågor i det offentliga trycket, men då i regel endast i allmänna och ganska abstrakta ordalag. Att mer övergripande tala om terroristhot mot vårt land har heller inte lett till särskilt många konkreta åtgärder. För att få en bra och konkret utgångspunkt för eget arbete gavs Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i uppgift att ta fram ett antal typfall av terroristattentat. En till typfallsbeskrivningen angränsande fråga har varit huruvida utredningen skall gå in på frågor som rör terroristangrepp som är så omfattande och storskaliga att de utgör ett väpnat angrepp på landet och där således Försvårsmakten har

egna stridsuppgifter. Även om Polisens brottsbekämpande roll i och för sig tar sikte på sådana fall, så kommer brottsbekämpningen då i skymundan för den väpnade striden. Det framstår därför som naturligt att inte låta dessa situationer omfattas av de förslag som läggs fram. En naturlig utgångspunkt vid tolkningen av uppdraget är att det i första hand tar sikte på brott som utgör terroristbrott enligt lagen 2003:148 om straff för terroristbrott. Men utredarens arbete har visat att det bör finnas ett visst utrymme för Polisen att kunna begära stöd från andra myndigheter också i vissa andra situationer (SOU 2005:70).

Det är Polisens uppgift att förebygga och bekämpa brott och därmed också terroristattentat. 11 septemberattentatet aktualiserade frågan om och i så fall när polisens kompetens och resurser kan behöva kompletteras med insatser från andra myndigheter. Ett utredningsarbete rörande dessa frågor inleddes genom uppdraget till den s.k. 11 september-utredningen (Ju 2001:13). Huvudfrågan för utredningen var enligt direktiven att överväga vilket stöd Polisen kan behöva, särskilt från Försvarmakten, när det gäller att förhindra och ingripa mot terroristaktioner och andra sådana omfattande brottsliga angrepp på samhället. En annan fråga som utreddes var vilka närmare befogenheter Försvarmaktens och andra stödjande myndigheters personal bör ha vid insatser, till exempel när det gäller att ingripa mot enskilda (SOU 2005:70).

Vad som förtydligades i lag 2006:343 som inte nämndes i proposition 2005/06:111, är att polismyndigheten och säkerhetspolisen ska samråda med varandra innan regeringens medgivande begärs. Dessutom förtydligas Säkerhetspolisen vid sidan av Polismyndigheten som en del i vad Försvarmakten ska kunna stödja (Lag 2006:343, 1§).

Sammanfattningsvis handlar SOU 2005:70, om stöd till polisen för att hantera terroristaktioner och andra omfattande brottsliga angrepp på samhället. Det rör resurser hos svenska myndigheter som har betydelse i samband med terroristbekämpning. I utredningen pekas följande resurser från Försvarmakten ut som viktiga: MUST, fartyg, flyg, vapen, specialförband, säkerhetsbataljon, militärpolis, militära skyddsvakter, hemvärnet och CBRN resurser. För att kunna göra en rimlig bedömning av polisens behov av stöd från andra myndigheter togs i utredningen fasta på typfallen. Där en stegring redovisas från ett litet sprängattentat upp till ett väpnat angrepp mot riket. (SOU 2005:70).

5.2 Regeringens proposition 2005/06:111

I proposition 2005/06:111, föreslås vissa utökade möjligheter för polisen att begära stöd från Försvarmakten vid terrorismbekämpning.

Om polisen inte har tillgång till sådana särskilda resurser som behövs för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen 2003:148 om straff för terroristbrott får Rikspolisstyrelsen begära stöd från Försvarmakten med insatser som kan innebära användning av våld eller tvång mot enskilda. En sådan stödinsats skall stå under direkt ledning av polisen. Stöd får enligt huvudregeln begäras endast efter regeringens medgivande. Särskilda regler föreslås för brådskande fall. Förslagen innebär att en restriktiv syn även i fortsättningen skall råda beträffande militär

medverkan i polisiär verksamhet. Utgångspunkten är alltså, liksom hittills, att Försvarsmakten inte utför uppgifter som innebär användande av våld eller tvång mot den egna befolkningen (Prop. 2005/06:111, 1). Polisen har huvudansvaret för terrorismbekämpning i samhället. Brott med terroristanknytning är typiskt sett svåra att förebygga och även svåra att hantera inom ramen för den ordinarie polisverksamheten. De omfattande terroristattacker på olika håll i världen har aktualiserat frågan om och i så fall hur polisens kompetens och resurser kan behöva kompletteras för att möta den hotbild som terrorismen utgör. För att ta ställning till vilka behov som kan finnas inom polisen i samband med omfattande terroristattentat är det nödvändigt att skaffa sig kunskap om vad det är vi skall skydda oss mot. Först då går det att göra en bedömning av om polisens egna resurser räcker till eller om det finns behov av stöd från annat håll. Utöver vad som är möjligt med nuvarande regler (Prop. 2005/06:111).

Sammanfattningsvis handlar proposition 2005/06:111, om att förstärka polisens förmåga att bekämpa terrorism i samhället. Terroristbrott är ofta svåra att förebygga och hantera inom ramen för polisens vanliga verksamhet. Terroristattacker den 11 september väckte frågor om hur polisens kompetens och resurser kan behöva kompletteras för att möta detta hot. Till det som bör regleras i lag hör enligt regeringen de förutsättningar under vilka Rikspolisstyrelsen skall kunna begära stöd, Försvarsmaktens skyldighet att lämna stöd, frågor om ledning och befogenheter samt vissa frågor om Försvarsmaktens personal. Det överensstämmer i princip med betänkandets förslag (Prop. 2005/06:111).

5.3 Hotbilden

I proposition 2005/06:111 framgår hotbilden från internationell terrorism som svår att förutsäga men inte desto mindre påtaglig.

Hotbilsfrågan är emellertid komplex. Det handlar inte bara om att bedöma hur stor risken är för att ett visst slags attentat skall begås, utan också om att bedöma skadans omfattning, om ett attentat skulle komma att utföras. Ju mer storskalig skadan skulle bli, desto mindre risk kan vi acceptera. Till komplexiteten hör också att hotbilden relativt snabbt kan ändra sig över tiden. Dagens hotbild från den internationella terrorismen är vidare mer diffus än förr, hoten är mer diversifierade, mindre synliga och mindre förutsägbara. Efter terroristattacker i USA den 11 september 2001 har bilden av de dåd som vissa internationella terroristgrupper är beredda att utföra förändrats radikalt. Terrorism av det slag som vi då fick se utgör ett allvarligt hot mot vår säkerhet och mot freden och säkerheten i vår omvärld. Hotbilden när det gällde internationell terrorism riktad mot Sverige bedömdes vid dessa attentat som låg. Enligt Säkerhetspolisen saknades det då anledning att göra en annan bedömning. Inga kända terroristaktörer ansågs ha både avsikt och förmåga att utföra terroristattentat mot svenska intressen. Men som aktör i det internationella samfundet är Sverige en del av en internationell hotmiljö som kan variera kraftigt på grund av snabba och oförutsägbara händelser. Detta kan med kort varsel innebära nya förutsättningar och eventuellt därmed allvarliga negativa konsekvenser för svenskt vidkommande. Risken för attacker i Sverige eller mot svenska intressen kan snabbt komma att förändras på grund av politiska ställningstaganden och svenskt deltagande i internationella operationer. Vidare måste man beakta att vissa utländska

intressen i Sverige kan löpa en större risk än samhället i övrigt att utsättas för hot eller andra våldshandlingar från terrorister. Den komplexitet och föränderlighet som hotbildafrågan rymmer gör att en diskussion om vad vi behöver skydda oss emot med nödvändighet har en ganska generell karaktär. Inte desto mindre finns det anledning att försöka närmare konkretisera de olika scenarier som polisen kan komma att ställas inför i samband med omfattande terroristattacker. För detta syfte tog utredningen fram ett antal typfall av terroristattentat. Dessa har tjänat som hjälp för utredningen vid bedömningen av om polisen har tillräckliga resurser för att möta de hot som den internationella terrorismen innebär eller om stöd kan behövas från annat håll (Prop. 2005/06:111).

Typfallen, som har tagits fram i samarbete med Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), är tänkta att täcka ett brett spektrum av händelser, bland annat attentat som sker på land, i luften och till sjöss. I betänkandet har bland annat redogjorts för följande typfall: attack med flygplan, kapning av fartyg, hot mot EU:s snabbinsatsstyrka, gisslantagning i skola, angrepp mot vattenmagasin i en norrlandsälv, attentat mot idrottsarenor samt kapning av tåg på Öresundsbron. Mot bakgrund av Säkerhetspolisens hotbildsanalyser framstår riskerna, för vissa av de typfall som utredningen har grundat sin bedömning på som mindre aktuella än andra. Det innebär emellertid inte att man bör bortse från dessa risker. De förslag som regeringen tog ställning till i detta lagstiftningsärende var avsedda att ha en beständighet över tiden. Därmed fanns det skäl att analysera polisens behov av stöd även utifrån scenarier som enligt den gällande hotbildsanalysen då framstod som mindre aktuella än andra (Prop. 2005/06:111).

5.4 United Nations Security Council Resolution 1373

United Nations Security Council Resolution (UNSCR) 1373 antogs i FN säkerhetsråd efter attackerna 11 september 2001. Den syftar till att bekämpa internationell terrorism genom att bland annat förbjuda finansiering av terrorism och globalt samarbete för att bekämpa terrorism. Resolutionen kräver att medlemsländerna i FN vidtar åtgärder för att förhindra och försvåra terroristaktiviteter genom olika lagstiftande åtgärder. Denna resolution utgör ett internationellt ramverk för att bekämpa terrorism och uppmuntrar till samarbete mellan länder (United Nations Security Council Resolutions 2001).

5.5 EU respons mot terrorism

Efter 11 septemberattentaten upprättade EU i december 2001 en förteckning över extra åtgärder mot de personer, grupper eller grupperingar som är inblandade i terroristdåd. Detta gjordes för att implementera UNSCR 1373. Listan som uppdateras var sjätte månad, omfattar personer och grupper både inom och utanför EU (Europeiska rådet 2023).

6. Analys

6.1 Bakgrund

Bakgrunden till varför det ser ut som det gör idag är viktig att beakta. Det kalla krigets slut förändrade grundvalarna i det som tidigare präglade svensk säkerhetspolitik. Eftersom det inte längre fanns något reellt krigshot mot Sverige behövde regeringen inte längre ta lika stor hänsyn till neutralitetspolitikens trovärdighet. Frågan om Sverige verkligen hade vilja och förmåga till

neutralitet i händelse av krig blev i allra högsta grad hypotetisk. Nationalstaternas suveränitet utmanades också genom att olika internationella terrornätverk i ungefär samma tids era började intensifiera sin verksamhet (Bjereld et al. 2008, 319,331). Kopplat till det Jacob Westberg skriver om neutralitetspolitiken från kalla kriget som en sammanhållen strategi vilken kombinerade politiska, militära och ekonomiska maktmedel för att skydda landets oberoende. Under 2000-talets solidaritetspolitik var strategin en annan. Nu gick utrikespolitiken i stället ut på internationella samarbeten (Westberg 2021, 21).

Wilhelm Agrell säger också i sin artikel *Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik* efter 2001 att efter 11 september 2001 har Sverige gradvis anpassat sin säkerhetspolitik i takt med de internationella konflikt- och spridningsmönster internationell terrorism ligger bakom (Agrell 2012, 113). Dessa förändringar har endast varit möjliga genom en gradvis anpassning till den internationella koalitionen mot terrorism genom främst den svenska Afghanistanpolitiken. Detta kallar Agrell en säkerhetspolitisk kontinentaldrift (Agrell 2012,113).

Wilhelm Agrell beskriver i sin forskning att 11 septemberattackerna visserligen föranledde en diskussion på svenskt håll om möjligheterna att skydda landet mot storskaliga terrorangrepp, men att det mer handlade om principer och frågor kring lagstiftning och ansvarsfördelning mellan myndigheter (Agrell 2012, 111-112). Jag menar att det redan dessförinnan handlade om en gradvis anpassning från neutralitets- och alliansfrihetspolitiken till solidaritetsprincipen inom EU, där det mera handlar om att ställa upp med alla tillgängliga resurser för att stötta den som potentiellt skulle bli angripen (Europaparlamentet (2023). Efter kalla kriget upphörde det i Europa ständigt närvarande militära hotet mellan två stormakter och hotbilden utvecklades till en annan.

6.2 Storskalig terrorism

Jonathan Stevenson berör historiken kring terrordåden på Nordirland, baskiska separatister (ETA) i Spanien, Baader-Meinhof och Röda-Arme fraktionen i Tyskland och Italien som den europeiska erfarenheten av terrorism (Stevenson 2004, 49). Före 11 september attentaten 2001 sågs det mer på fenomenet terrorism genom denna historiska lins. Efter 11 september attackerna blev världen en annan. Det handlade mer om en ny allmän målsättning för internationell säkerhet (Agrell 2012, 111).

I lagrådets yttrande i 11 septemberutredningen (Ju 2001:13) kopplade till terroristdåden i USA den 11 september 2001 går det att utläsa följande. Regeringen beslutade att tillsätta en utredning för att kartlägga och analysera myndigheternas och de övriga offentliga organens samlade beredskap och förmåga att förhindra, bekämpa och i övrigt hantera omfattande terroristattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige (Riksdagen 2003). Utredningen antog namnet 11 september-utredningen. I betänkandet *Vår beredskap efter den 11 september*, föreslog utredaren ett antal åtgärder, bland annat en ny lag om vissa befogenheter för Försvarsmakten under fredstid. Mot bakgrund av 11 september-utredningens överväganden och förslag om vissa befogenheter för Försvarsmakten under fredstid tillkallade regeringen i september 2004 en särskild utredare för att fortsätta och fördjupa utredningens arbete samt att ta fram ett slutligt förslag till lagstiftning. I utredningsuppdraget ingick att överväga vilket stöd

polisen kan behöva från andra myndigheter, särskilt Försvarmakten, när det gäller att förhindra och ingripa mot terroristattacker och andra sådana omfattande angrepp på samhället (Regeringen 2006). Utredaren överlämnade i augusti 2005 betänkandet Polisens behov av stöd i samband med terrorismbekämpning SOU 2005:70. Denna utredning utgör således en del av bakgrundsmaterialet bakom Regeringens proposition 2005/06:111 Försvarmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

6.3 Att bekämpa terrorism, gränsöverskridande myndighetssamverkan

Det är viktigt att notera de många faktorer som kan samverka för att motverka terrorism och att orsakerna till terrorism kan vara komplexa och unika. Att förebygga terrorism kräver därför en holistisk strategi som adresserar de underliggande orsakerna, inklusive politiska, sociala, ekonomiska och psykologiska faktorer. Det är också centralt att samarbeta internationellt för att bekämpa terrorism och dela information och bästa praxis för att förhindra radikaliserings och våld. Myndighetsöverskridande operationer bidrar till att förhindra hot mot svenska intressen och samhällsviktiga funktioner. Den bärande tanken med detta gränsöverskridande samarbete är att skapa ett ömsesidigt förhållande mellan olika funktioner hos de myndigheter som ingår i totalförsvaret. Dessa skapar en förutsättning för att vi i Sverige ska kunna leva på det sätt vi själva bestämmer. Då Försvarmaktens stöd till polisen handlar om gränsöverskridande myndighetssamverkan finns en koppling till hur doktrin för gemensamma operationer är formulerad. Här återfinns bland annat återfinns följande text.

Tillsammans med andra myndigheter utvecklas förmåga att agera mot en stor variation av säkerhetshot och påverkansoperationer. Detta förstärker tröskeeffekten och minskar möjligheter för en angripare att bedriva förnekbar verksamhet. Våra operationsplaner för att möta varierande händelseutveckling i närområdet och olika typer av angrepp hålls kontinuerligt uppdaterade (DGO, 24).

Doktrinen som betonar samarbete mellan myndigheter för att stärka säkerheten och minska angriparens möjligheter att bedriva förnekbar verksamhet är ett exempel på hur strategier och planer utvecklas för att möta komplexa säkerhetshot. Förnekbar verksamhet kan bestå av påverkansoperationer som binder polismyndigheten och på så vis försvagar möjligheten att bekämpa terroristverksamhet. Här finns likheter med det Timothy Edmunds framför i sin forskning kring hur väpnade styrkor används i Europa. Att det i allt högre grad uppmuntrat till användningen av väpnade styrkor i en rad olika roller inom nationell säkerhet (Edmunds 2006, 1071). Både den inre säkerheten och nationsbyggande roller illustrerar ytterligare betydelsen av inhemska och internationella sociopolitiska faktorer för tänkandet om de väpnade styrkornas roller. Där återfinns kopplingen mellan doktrin och lagtext.

6.4 Politiska påverkansfaktorer

Resultaten i uppsatsen pekar på FN resolution 1373 Hot mot internationell säkerhet orsakad av terrorism (Regeringskansliet (2023) och EUs respons mot terrorism som internationella politiska påverkansfaktorer på systemnivå (Europeiska rådet (2023). Hot mot svenska eller utländska intressen i Sverige, liksom att Försvarmakten i utgångsläget inte utför våld eller tvång mot egen befolkning utgör politiska påverkansfaktorer på statsnivå (Prop. 2005/06:111).

Sveriges deltagande i Afghanistaninsatsen pekar denna undersökning ut som en orsak till att Sverige blivit en måltavla för terrorism vilket är en påverkansfaktor. Justitieministern (Thomas Bodström), vars namnteckning återfinns i proposition 2005/06:111 om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning namnges som en möjlig politisk påverkansfaktor på individnivån.

6.5 Analysdiskussion

Utvecklingen av Sveriges säkerhetspolitik och dess anpassning till en internationell säkerhetsstrategi har tagits upp som ett betydande element. Betydelsen av samarbete och ansvarstagande över myndighetsgränserna på nationell nivå har också berörts. Båda dessa riktningar kan tillskrivas en konsekvens av 11 septemberattentaten. Även betydelsen av ett mellanstatligt polis- och straffrättsligt samarbete, vilket är relevant i ljuset av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna inom EU. Detta samarbete har stärkts genom olika rättsliga instrument och överenskommelser som möjliggör samordning i brottsbekämpning och rättsliga frågor mellan medlemsstaterna. Jag har understrukit vikten av att målet med ett totalförsvar inte kan uppnås fullt ut om inte samarbete mellan olika myndigheter fungerar effektivt. Ett sådant samarbete kräver att beslutsfattare vågar ta ansvar och agera gemensamt för att säkra nationell säkerhet och nationellt försvar.

Sammanfattningsvis pekar analysen på hur Sverige har anpassat sin säkerhetspolitik och försvarsdoktrin för att bättre integrera sig i EU:s säkerhetsstruktur och där samarbete över myndighetsgränserna är avgörande för att uppnå målet med ett effektivt totalförsvar. Jonathan Stevenson påtalar också att i kampen mot terrorismen är förmågan att förutse nya hot viktig. Något som var ett misslyckande i USA före 11 septemberattentaten. Där skulle förmodligen den militära underrättelsetjänsten kunnat bidra till en bättre lägesuppfattning (Stevenson 2004, 95). Det gör ämnet krigsvetenskapligt relevant och är en viktig del av en modern säkerhetspolitik, särskilt med tanke på de utmaningar som terrorism och andra gränsöverskridande hot utgör. Det handlar ytterst om militär maktutövning.

I bakrundsbeskrivningen till utredningen som antog namnet 11 september-utredningen (Ju 2001:13) framgår de olika beslut som påverkat lagens uppkomst nationellt i takt med terrorismens utveckling efter denna händelse (Prop. 2005/06:111).

Resonemanget om terrorismens utveckling som ett globalt hot efter 11 september-attackerna bygger på det som framgår i bakrundsbeskrivningarna till SOU 2005:70 och proposition 2005/06:111.

Efter terroristdåden i USA den 11 september 2001 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för att kartlägga och analysera myndigheternas och de övriga offentliga organens samlade beredskap och förmåga att förhindra, bekämpa och i övrigt hantera omfattande terroristattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige (Prop. 2005/06:111, 7).

7. Resultat och diskussion

De huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 som jag har hittat i det undersökta materialet, är sammanställda i tabell 3 nedan. I analysen tidigare och i diskussionen nedan framgår motiv till denna redovisning.

Bakomliggande orsaker bakom lagen 2006:343			
	Internationella politiska faktorer	Nationella politiska faktorer	Nationella ekonomiska faktorer
Systemnivå	<ul style="list-style-type: none">• 11 septemberattentaten.• Internationell koalition mot terrorism.• UNSCR 1373 (Hot mot internationell säkerhet orsakad av terrorism).• EU respons mot terrorism 2001.	<ul style="list-style-type: none">• Sveriges deltagande i Afghanistankriget.• Polisens förmåga att bemästra terroraktioner.• Hot mot utländska intressen i Sverige.	
Statsnivå			<ul style="list-style-type: none">• Polisens avsaknad av resurser.• Försvarsmaktens resurser.
Individnivå		<ul style="list-style-type: none">• Sveriges Justitieminister (Thomas Bodström)	

Tabell 3. Bakomliggande orsaker bakom lagen 2006:343 (författaren)

De verktyg polisen har till sitt förfogande, måste däremot anpassas för nutida händelser i landet oavsett orsak. Polisen är knappast färdigreformerad vad gäller förmåga till bekämpning av terrorism. En alltigenom ökad förmåga till generell krishantering gör polismyndigheten bättre skickad att hantera systemhotande säkerhetshändelser såsom terrorism. Detta redovisas på nationell systemnivå i resultattabellen.

CBRN-hotet från ickestatliga aktörer utgör ett reellt hot och även småförgreningar kan orsaka stor skada redan med improviserade metoder (Normark et al. 2022, 16). Pulverbrev och förgiftningar förekommer alltjämt men de har kunnat tillskrivas andra aktörer än just terrororganisationer. Just CBRN-resurser omnämns i SOU 2005:70 som en av flera extra viktiga resurser Försvarsmakten kan stödja med. Försvarsmaktens NBC specialister från Skyddscentrum har kapacitet att lämna stöd till polisen vid händelser som inbegriper pulverbrev eller misstänkta försändelser, med stöd av lag 2006:343. Detta redovisas som en nationell ekonomisk faktor på statsnivå i resultattabellen (Försvarsmaktens resurser). Det utgör även ett exempel på avsaknad av resurser hos polismyndigheten som också redovisas som en nationell ekonomisk faktor på statsnivå i resultattabellen (Polisens avsaknad av resurser).

Under åren 2000-2006 var Thomas Bodström justitieminister. Han var också den som stod bakom Regeringens proposition 2005/06:11 Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Det som är intressant i sammanhanget är just bakgrundsformuleringen i denna proposition.

Som en följd av terroristdåden i USA den 11 september 2001 har såväl det nationella som det internationella arbetet för att förhindra och bekämpa terrorism högprioriterats och intensifierats. Den senaste tidens attentat i bland annat Madrid år 2004 samt i London och Egypten i juli 2005 visar att vikten av samhällets förmåga att hantera omfattande terroristattentat inte kan överskattas (Prop. 2005/06:111, 7).

Just samhällets bristande förmåga att förutse en aktuell hotbild, där mer irreguljära metoder kan användas, redovisas av Jonathan Stevenson i *Counter-terrorism: Containment and Beyond*. (Stevenson 2004, 95)

Detta redovisas på nationell individnivå i resultattabellen.

7.1 Orsakande samband ur ett system och stats perspektiv

Genom att använda första och andra steget i Jacob Gustavssons trestegsmodell, kan förklaringar i denna lagstiftning beskrivas genom att belysa centrala element i förändringen av svensk utrikes- och inrikespolitik. Det handlar om fundamentalt strukturellt förändrade villkor på systemnivå av vad som framgår av proposition 2005/06:111 där polisens möjligheter till stöd från Försvarsmakten definieras inom ramen för stöd i samband med terrorismbekämpning. Det som talas om i propositionen härvidlag är myndigheternas agerande vid hot mot svenska intressen eller utländska intressen i Sverige. Propositionen föreslår vilka förutsättningar, vilka lednings och lydnadsförhållanden som ska råda, vilka befogenheter Försvarsmaktens personal ska ha, medverkan av totalförsvarspliktiga, kompetens och utbildning samt vem som får ta beslut om stöd. Detta mynnade sedermera ut i lag 2006:343 och går att koppla till det Timothy Edmonds redovisar i sin artikel om att internationell terrorism har uppmanat till användandet av väpnade styrkor i nationella säkerhetsroller (Edmonds 2006, 1071). Det går också att koppla till det som framgår i Jacob Westbergs teori om svenska säkerhetsstrategier. Att Befolkningens liv och hälsa är beroende av samhällsfunktioner och flöden (Westberg 2021, 227).

Som en följd av terroristdåden i USA den 11 september 2001 högprioriterades och intensifierades såväl det nationella som det internationella arbetet för att förhindra och bekämpa terrorism. Attentaten i bland annat Madrid år 2004 samt i London och Egypten i juli 2005 visade att vikten av samhällets förmåga att hantera omfattande terroristattentat inte kan överskattas. Terrorismens utveckling ställer nya krav på myndigheternas agerande när det gäller våld eller hot mot svenska intressen eller mot utländska intressen i Sverige (Prop. 2005/06:111).

Svensk förmåga relaterade därför i allra högsta grad till internationella relationer. Förändringen i nationella lagar och regler baseras på den internationella uppfattningen om nationella faktorer. Jacob Westberg beskriver det som maktmedel och strategier vilka kontrolleras och utformas av departement och myndigheter, behöver samordnas. En bristande samordning eller konkurrens mellan departement och myndigheter riskerar att skapa en situation där olika politiska, militära och ekonomiska strategier undergräver varandra (Westberg 2021, 25).

Den nation som genom precisa regler, implementerade av en kår av professionella tjänstemän vilka arbetar efter normer som saklighet och opartiskhet kan uppnå legitimitet främst därför att den förhindrar godtycke och därmed gör statens agerande förutsägbart för medborgaren

(Rothstein 2018, 20). En inte alltigenom snabb process på systemnivå men förutom att den politiska agendan naturligtvis påverkar arbetet, utesluter den individuella intressen. Den uttrycker dessutom ett strategiskt politiskt ledarskap på systemnivå med en vilja att vara en aktiv och bidragande medlem i EU med ambition att vara del av att bekämpa terrorism (Europeiska rådet 2023). Det kan kopplas till Jacob Westbergs forskning om svenska säkerhetsstrategier. Han beskriver en stats överväganden i fråga om medlemskap eller ej i militära och politiska allianser som allianspolitik. Samverkan eller interaktion mellan stater i frågor som rör användandet av militära maktmedel sker dock utan formella alliansavtal. Sådana beslut åvilar staterna själva (Westberg 2021, 35).

Den realistiska traditionen i studiet av internationella förhållanden tillskriver föreställningen om nationella intressens vikt, både i den bemärkelse att de faktiskt antas spela en avgörande roll för staternas beteende och att de också bör vara ett rättesnöre i utrikespolitiken (Österud 1997, 312). Utrikespolitik definieras på ett sätt som utesluter handlingar som utförs av icke statliga aktörer samt begreppet utrikespolitik bör syfta på handlingar som ingår i ett genomtänkt och sammanhängande handlingsprogram gentemot statens omvärld. Ytterst syftar utrikespolitiken till att trygga statens överlevnad i en osäker värld, den skapas i stor utsträckning genom ord. En stat uttrycker att den stödjer, erkänner eller fördömer andra aktörer i systemet. Utrikespolitikens inriktning engagerar inte medborgarna i samma utsträckning som inrikespolitiken (Gustavsson och Tallberg 2021, 314-316).

De politiska målen på statsnivå syftar till det Gustavsson och Tallberg beskriver. Staterna bär själva ansvaret för egen säkerhet och att samla på sig de maktresurser som krävs för att kontrollera händelseutvecklingen i det egna närområdet (Gustavsson och Tallberg 2021, 317). Här utgör lag 2006:343 ett talande exempel på denna teori då den koncentrerar förmågor till att bekämpa terrorism. Små självständiga stater behöver bevisa sin förmåga att faktiskt agera självständigt, genom att upprätta utrikespolitiska relationer med andra stater och att försvara sin självständighet. Självbestämmandeprincipen har blivit viktigare än uppfyllelse av de traditionella kriterierna (Ekengren 1999, 86-87). Att denna text formulerades före 11 septemberattentatet blir tydligt då effekterna av attentatet blev globala och den internationella koalitionen mot terrorismen lämnade bidragande staters storlek utan betydelse.

Typfallsbeskrivningen handlade om att belysa polisens faktiska behov där och då vid olika typer av terrorattentat. utifrån de resurser som polismyndigheten förfogade över. Stödutredningen svarade på detta vilket ledde till regeringens betänkande av denna utredning i SOU 2005:70 vilken utgjorde grunden för proposition 2005/06:111. Polisens resurser kom till korta och det formulerades en lag som skulle kunna hjälpa polisen att bekämpa terrorism med resurser som fanns inom räckhåll. Wilhelm Agrell beskriver historiken som ett genomgående tabu sedan 1930-talet mot att använda Försvarsmakten för polisiära uppgifter (Agrell 2012, 112). På ett sätt skedde ett paradigmskifte då det började talas om att nyttja militära resurser till polisiära uppgifter.

7.2 Den internationella arenan

Under 2000-talet blev innebörden av begreppet globalisering en megatrend, vilket syresatte internationella samarbeten. Detta ömsesidiga beroende gjorde samhällen mer sårbara då lokala konflikter fick effekter utanför konflikternas geografiska förekomst. Olika typer av terrorism identifierades som ett hot mot globaliseringen. Genom att vidare betona gränsöverskridande hot innehållande fientligt våld, blev ämnet aktuellt i Sveriges riksdag (Edström et al. 2019, 99).

Sveriges roll i en internationell kontext spelar därför en avgörande roll. Synen utifrån på hur Sverige som nation hanterar fenomenet terrorism på svenskt territorium har fått en betydelse utöver de faktiska effekterna av just fenomenet i sig självt. Det handlar inte bara om att kunna hantera effekterna av terrorism inom rikets gränser. Sten Rynning beskriver problemet i sin forskning kring skillnaden i strategisk kultur i en union som består av 27 olika medlemsstater. Synen utifrån på hur problem hanteras nationellt stämmer inte alltid överens med självbilden, även om nationell säkerhetspolitik åvilar staterna själva (Rynning2011, 535, 546). Det gäller också, den politiska avvägningen mellan att förebygga att det inte inträffar terrordåd och avhjälpande åtgärder i syfte att mildra effekterna när ett terrordåd har inträffat. Detta redovisas på nationell systemnivå i resultattabellen (Hot mot utländska intressen i Sverige).

Som ett led i kampen mot terrorism efter attackerna den 11 september 2001 upprättade EU i december samma år en förteckning över personer, grupper och enheter inblandade i terroristdåd som omfattas av restriktiva åtgärder. Denna åtgärd är en del av en bredare global ansträngning att hantera terroristhot. Dessa extra åtgärder, som fastställdes i en gemensam ståndpunkt antogs av EU och dess medlemsstater för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1373, Threats to international peace and security caused by terrorist acts. (United Nations Security Council Resolutions 2001). Förteckningen omfattar personer och grupper aktiva både i och utanför EU. Den ses över regelbundet, åtminstone var sjätte månad. EU har möjlighet att självständigt tillämpa sanktioner på Isil/Daish, al-Qaida och på personer och enheter som har samröre med eller stöder dem. Dessförinnan kunde sanktioner endast tillämpas på personer och enheter som uppförts på förteckningar av FN eller av enskilda EU-länder (Europeiska rådet 2023). Detta redovisas i resultattabellen på internationell systemnivå (EU respons mot terrorism 2001).

7.3 En vertikal koherens från förslag till lag

Olof Egerstedts utredning från 2004 (stödutredningen Ju 2004:12). belyste redan 2005 problemet med resursbrist inom polismyndigheten. SOU 2005:70 var ett betänkande av stödutredningen om polisens behov av stöd i samband med terrorismbekämpning. Denna föregick Regeringens proposition 2005/06:111 Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Det handlade här primärt om Polisens förmåga att agera i luften och till sjöss. Denna förmåga var då begränsad och då borde polisen få hjälp av försvaret men det fanns det inga regler för då. Egerstedts utredning tittade på hur polisen ska klara en terroristattack i Sverige och hur försvaret i sådana fall skulle kunna hjälpa till (Sveriges radio 2023). Med stöd av denna utredning landar han i slutsatsen.

Det finns situationer i samband med bekämpning av terrorism och andra sådana omfattande brottsliga angrepp på samhället där Polisen har behov av stöd från andra statliga myndigheter, främst, men inte bara, från Försvarsmakten (Ju 2004:12).

Utredningen diskuterar inte reformeringar eller förstärkningar av polis, Försvarsmakten eller andra berörda myndigheter. I stället anses den bästa lösningen att stödja polisen vara att de inhemska resurser som redan finns hos andra myndigheter ställs till polisens förfogande. Utredningens mynnar ut i ett lagförslag, lagen om stöd till Polisen i samband med bekämpning av terrorism och annan liknande svår brottslighet 2006:343. Lagen innehåller bestämmelser om stöd till polisen från Försvarsmakten och andra statliga myndigheter under regeringen. Enligt den föreslagna lagen ska polisen få begära stöd i arbetet med att förebygga, utreda eller på annat sätt förhindra terroristbrott eller vissa andra extrema fall av grov, organiserad brottslighet.

Stödet kan lämnas från andra myndigheter, främst Försvarsmakten, bland annat i form av underrättelser, utrustning, transporter och personella resurser. Även i denna utredning pekas på möjligheten att använda MUST, SSG, NBC-skyddsenheter, skyddsvakter, samt flyg- och marinstridskrafter. Den föreslagna lagen innebär att Försvarsmaktens personal i extrema situationer kan sättas in under Polisens ledning för att använda våld mot enskilda. Lagen omfattar totalförsvarspliktig personal under vissa premisser (SOU 2005:70).

Resultatet av 11 september-utredningen innefattade ett betänkande om Polisens behov av stöd i samband med terrorismbekämpning och utgjorde en grund för SOU 2005:70. Lednings och lydnadsförhållanden har sedermera förtydligats, vilket är proaktivt då säkerhetspolisen som omnämns i denna ändring blev en egen myndighet 2015. Den från Försvarsmakten som ställs under polisens eller säkerhetspolisens förfogande med stöd av denna lagstiftning kommer att få polismans befogenheter enligt polislagen 1984:387. Detta omfattar också värnpliktig- och totalförsvarspliktig personal om det inte innebär att någon av dessa två kategorierna inte löper en risk att skadas. Lagen innebär att all personal från Försvarsmakten som uppfyller kraven föreskrivna av regeringen eller annan myndighet som utsetts av regeringen i fråga om tjänsteställning och kvalifikationer får polismans befogenheter (lag 2006:343, §5).

Proposition 2005/06:111 vilken regeringen överlämnade till riksdagen 23 februari 2006, var grundad på professionella bedömanden från specialister i Lagrådet. Bakgrunden bottnade i 11 septemberattentaten. Utifrån den valda förklaringsmodellen kan den individuella nivån snarare ge en förklaring i synsättet på lagstiftning generellt, genom att beskriva möjliga intressen hos enskilt statsråd. Detta redovisas på nationell individnivå i resultattabellen (Sveriges Justitieminister Thomas Bodström).

7.4 Ett verktyg mot, och målgrupp för terrordåd

Den effekt terrorismen utgör skulle ur ett konstruktivistiskt perspektiv kunna ges som förklaring till lag 2006:343. Orsaken däremot, skulle ur detta perspektiv kunna förläggas hos de

individerna med makt att använda språket för att få denna förändring till stånd (Bryman 2018, 58). Här nedan följer en förklaring om mitt resonemang. Den svenska säkerhetspolitikens problem kom efter kalla krigets slut att kretsa kring den minskande betydelsen av nationalstaternas betydelse. Den nationella suveräniteten utmanades också genom att olika internationella terrornätverk i slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet började intensifiera sin verksamhet (Bjereld et al. 2008, 329,331). I studien av internationella relationer hämtar den akademiska forskningen inspiration av folkrätten och det som ledde till etablerandet av Nationernas förbund (NF) 1920. Denna forskning har kommit att kallas idealistisk då den har präglats av en förhoppning att skapa livskraftiga internationella organisationer och normer (Gustavsson och Tallberg, 2021, 37).

Terrorangreppen på USA den 11 september 2001 och det amerikanska svaret i form av det globala kriget mot terrorismen förändrade i ett slag betingelserna för den internationella konflikthanteringen och synen på nationalstatens betydelse. För USA och dess närmaste allierade var det nu bekämpandet av terrorismen symboliserad av al-Qaida som stod i centrum, dels direkt, dels genom att de regimer och rörelser som understödde eller misstänktes kunna understödja terroristerna bekämpades (Agrell 2013, 61). Innebörden av detta menar jag är att de livskraftiga organisationer och normer med sin grund i den idealistiska forskningen då skakades i sina grundvalar. Det som behöver betonas är att 11 septemberattentaten, den internationella koalitionen mot terrorism samt UNSCR 1373 och EUs respons mot terrorism, är fyra olika påverkansfaktorer bakom lagen. Samtliga redovisas på internationell systemnivå i resultattabellen.

Samhällsdebatten i Sverige efter dessa angrepp har gått ut på hur denna typ av hot ska förstås för att kunna hanteras. De politiska åtgärderna som vidtogs i Sverige visar tecken på både utbredning, traditionell retorik och solidaritet med USA och det övriga världssamfundet i dess kamp mot terrorismen. Jag menar att detta kunde skönjas i Sveriges tidigare traditionella politik för deltagande i militära operationer utomlands. Villkoren hade tidigare varit att endast delta om det fanns ett mandat från FN:s säkerhetsråd och endast om det gällde fredsbevarande insatser. Med Sovjetunionens upplösning började Sverige närma sig västsidan och det kom till uttryck också i vårt deltagande i internationella militära operationer. 1992 utvidgades möjligheterna att sätta in trupp utomlands också i andra fall än de som beslutats av FN. Säkerhetsrådet i FN gav sitt godkännande till att USAs bombningar av och krigföringen mot talibanerna och al-Qaida i Afghanistan betraktades som självförsvar (Bjereld et al. 2008, 331). I regeringsbeslut 34 från 2002 beslutades om ett fortsatt svenskt truppbidrag till den internationella styrkan International Security Assistance Force (ISAF) (Regeringsbeslut 34, 2002). Beslutet handlade om att i linje med FN resolution 1386 om situationen i Afghanistan, att inrätta en internationell säkerhetsstyrka och med stöd av FN-stadgans kapitel 7, stödja den afghanska interimadministrationen att upprätthålla säkerheten i Kabul med omgivningar (Regeringsbeslut 34 2002, 2). Med Sveriges deltagande i kriget i Afghanistan 2002- 2021 kom vi att delta i ett fullskalekrig. ISAF-styrkan där Sverige ingick leddes först av Storbritannien och från 2003 av Nato (Globalpolitics 2023).

Sveriges deltagande i Afghanistankriget kan tillskrivas som en direkt politisk konsekvens av ett svenskt ställningstagande. (Agrell 2013, 326) Uppfattningen grundas på beskrivningen om att militär maktutövning kan förstås på en rad olika sätt. Det är i första hand ett medel för att åstadkomma politiska målsättningar. Det centrala blir således att härleda det militära agerandet till centrala politiska målsättningar. Det är genom det relativa värdet av dessa mål i kombination med den handlingsfrihet aktören har som det militära agerandet kan förklaras (Engelbrekt et al. 2015, 240). USA som inledde detta krig som skulle komma att pågå i nästan 20 år, gjorde det med stöd av NATOs artikel fem. Trots möjligheten att påkalla hjälp från alliansen avstod USA från att göra det initialt. Detta var den första av en rad åtgärder som markerade att landet hade slagit in på unilateralistisk linje där USA själva fattade, planerade och genomförde beslut oberoende av förhandlingar och konsensus med allianspartners och internationella organ (Agrell 2013, 65). Politiken blev mer motiverad av egenintresse och inriktad på militär konfrontation.

Wilhelm Agrell beskriver i sin forskning att den svenska självbilden och omvärldsuppfattningen kom stegvis att förändras, inte minst till följd av 11 septemberattackernas indirekta effekter på den internationella politiken, folkrätten och konfliktmönstren. Sverige kunde här, lika lite som någon annan, hissa neutral flagg och undgå konfliktprocessens malströmmar- på det sätt man gjort under andra världskriget och kalla kriget (Agrell 2012, 1). Detta redovisas på nationell systemnivå i resultattabellen (Sveriges deltagande i Afghanistankriget).

Förklaringar som huvudsakligen betonar individens roll lägger tonvikt på den mänskliga naturen, personliga egenskaper, individers bakgrund och liknande faktorer. På denna analysnivå ligger förklaringar som är giltiga för alla individer oavsett nationalitet. Människans begränsningar i termer av perception och kommunikation har anförts som förklaring till att krig och konflikter utbrutit som en följd av feltolkningar och missförstånd. Förklaringar på statsnivå betonar staters och samhällets struktur som avgörande för krig men också statsskick spelar en roll. Förklaringar på systemnivå fokuserar på hur det internationella systemet påverkar de stater som ingår i systemet. (Gustavsson och Tallberg 2021, 202-203). I internationella relationer krävs en kulturell medvetenhet och insikt att i andra delar av världen resonerar människor olika och jordens befolkning består till största delen av icke svenskar. Såväl Alan Bloomfields forskning om strategisk kultur, som Sten Rynnings forskning om en komplex pluralism kan kopplas hit.

Det som kan kallas kulturell påverkan och historiska erfarenheter har aktualiserats vid återuppbyggnaden av totalförsvaret som koncept. Detta återfinns i Timothy Edmunds artikel: *What are Armed Forces For?* där han understryker kulturella och sociala kriterier som påverkar rollen hos en försvarsmakt. Vidare att Försvarsmakten placeras i en hierarki som naturligt prioriterar en funktion med sitt ursprung från uppfattningen av vilka hot som föreligger (Edmunds 2006, 1061). Lag 2006:343 har kommit till som en konsekvens av global terrorism vilken kan spåras tillbaka till 11 septemberattentatet. Då Sverige gjort ett ställningstagande i

kriget mot terrorism och utifrån vår kulturella påverkan och våra historiska erfarenheter har det också gjort Sverige till en måltavla för terrorattentat.

7.5 Resultatdiskussion

Undersökningen har genomförts som en fallstudie kring ett politiskt beslutsfattande. I valet av metod skulle en jämförande studie kunnat användas som metod. Några rättsliga grunder för Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning inte har kunnat spåras före lag 2006:343. En mer jämförande design hade då tvingats använda andra fall som centrala för studien. Såväl i forskningsfältet som DIVA portalen återfinns flera sådana studier. Därför valdes ett politiskt beslut i Sverige som fall. Anledningen till att det tredje steget i Jacob Gustavssons trestegsmodell valdes bort, beror på uppsatsens storlek. Det tredje steget innehållande själva beslutsprocessen, dess resultat och förändringar hade blivit alltför omfattande och utgör närmast en egen uppsatsfråga.

I valet av teoretisk referensram skulle ett mer allomfattande deduktivt förhållningssätt kunnat styrka de observationer som gjorts. Här gör jag kopplingen till Bloomfields forskning om strategisk kultur och vad den betyder. En sådan approach hade kanske påvisat nyanser i de internationella relationerna tydligare.

8. Undersökningens viktigaste slutsatser

Problematiken kring vilken effekt terrorism har på samhället har en koppling till hur tillgängliga resurser nyttjas. Svensk lagstiftning om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning lag 2006:343 har tillkommit av just den orsaken.

Ansatsen i denna uppsats är spåra de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343. Vilket i en förlängning har lett till ett resonemang om behovet av myndighetsöverskridande operationer och samarbete för att förebygga hot mot svenska intressen och utländska intressen i Sverige. Ett samarbete mellan olika myndigheter och sektorer är avgörande för att upprätthålla en nations säkerhet. Denna formulering fångar konceptet att de ingående komponenterna i totalförsvaret tillsammans blir starkare än effekten av det de tillsammans kan leverera. Att samordna olika myndigheter för att uppnå ett resultat som är större än summan av dess komponenter är centralt för att effektivt hantera komplexa säkerhetsutmaningar. Studien bidrar till en förståelse för myndighetsöverskridande samarbete där Försvarsmakten är en naturlig del inom Totalförsvaret.

Jag anser att min forskning tar reda på de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343. Det ger i sin tur en förståelse för hur en eventuell framtida lag med utvidgat utnyttjande av Försvarsmakten vid nationella säkerhetspolitiska kriser kan komma till stånd. Studien bidrar också till förståelse för vikten av goda internationella relationer.

Undersökningens resultat visar vilka de huvudsakliga bakomliggande orsakerna till uppkomsten av lag 2006:343 var, som svar på forskningsfrågan. De internationella faktorerna som framkommit har alla sin upprinnelse i 11 septemberattentaten. Som ett svar på dessa

attentat uppstod en internationell koalition mot terrorism. I Förenta nationernas säkerhetsråd antogs en resolution om hot mot internationell säkerhet orsakad av terrorism (UNSCR 1373). I EU formulerades en respons mot terrorism 2001 (Europeiska rådet 2023). De nationella faktorer som framkommit börjar också som en reaktion på 11 septemberattentaten. I Sverige beslutades om deltagande i Afghanistankriget. Under första halvan av 2000-talet skedde det en rad internationella terrordåd vilket gjorde att polisens förmåga att bemästra terroraktioner hamnade i fokus. Under utredningsarbetet med att ta fram lag 2006:343 framkom även att det fanns en hotbild mot utländska intressen i Sverige. Då polisen saknade (och fortfarande gör) många av de resurser Försvarsmaktens besitter, är ett myndighetsöverskridande samarbete för att överkomma denna brist naturligt. Den som stod bakom propositionen var Justitieministern (Thomas Bodström) utgör därmed ett exempel på en nationell påverkansfaktor på individnivån.

8.1 Fortsatt forskning

Frågan om militärt stöd till polisen relaterar till ett aktuellt ämne som handlar om att nyttja militära resurser som stöd till polisen vid bekämpning av gängkriminalitet. Exempel på frågeställningar i förslaget om fortsatt forskning i ämnet kan se ut på följande sätt. Kan lag 2006:343 töjas kopplat till Försvarsmaktens stöd till polisens bekämpning av organiserad brottslighet/kriminalitet?

Kan polismyndigheten räkna med en avsevärd förstärkning kring hanteringen av nutida problem genom det som regleras i lag 2006:343?

En del av problemet som är värt att forska vidare kring, består i att lagar skapas på ett reaktivt sätt. De kan senare behöva revideras för att fånga in nyanser och få ett helhetsgrepp kring nyttjandet av lagen. Genom en säkerhetspolitisk analys belyses vad som är hoten och vad som är skyddsvärt, det vill säga det som ska försvaras. Vad som är skyddsvärt förändras inte i samma takt som hotbilden (Andrén 2002, 30).

Al-Qaida har pekat ut Sverige som ett legitimt mål för attentat sedan koranbränningarna 2023. Den 17 augusti 2023 höjde därför säkerhetspolisen hotnivån för terrorism till hög nivå, en fyra på en femgradig skala. Det innebär att det finns ett konkret hot mot Sverige och en hög sannolikhet att det finns aktörer med avsikt och förmåga att genomföra attentat (Polisen 2023).

En strategisk utsatthet är en situation där en småstat som Sverige, saknar nödvändiga medel att försvara sig. Det innebär att en eller flera aktörer har ett strategiskt intresse av att kontrollera delar av småstatens territorium (Edström et al. 2019, 16). Denna mening fångar dagens nyhetsrapportering kring gängkriminalitet. Regeringen har också givit sitt godkännande till Försvarsmaktens stöd till polisen (Regeringen 2023). Fortsatt forskning är viktig för att fullt ut förstå de långsiktiga konsekvenserna av att använda militära medel som stöd till polisen och hur det hypotetiskt skulle kunna komma påverka samhället. Detta kan inkludera social oro, förtroendeförlust, och eventuell destabilisering av samhället. För att fatta välinformerade beslut behövs djupgående kunskap om hur en sådan åtgärd påverkar olika aspekter av samhället. Forskning skulle kunna ge beslutsfattare och allmänheten mer information för att bedöma om sådana åtgärder är lämpliga och proportionerliga, Fortsatt forskning kan bidra till att förstå de

potentiellt negativa följderna av att använda militära medel mot egen befolkning vid en stödinsats. Genom att öka medvetenheten om riskerna skulle sådana åtgärder kunna minska risken för social oro, förtroendeförlust, och eventuell destabilisering av samhället.

Forskning i ämnet kring Försvarmaktens stöd till polisen vid olika typer av säkerhetspolitiska kriser kan väcka etiska frågor. I synnerhet om det involverar simuleringar eller undersökningar av våld mot den egna befolkningen. Det kan vara svårt att rättfärdiga eller genomföra forskning som potentiellt involverar farliga och oetiska scenarier. Att undersöka konsekvenserna av att använda militära medel mot den egna befolkningen kan tolkas som en normalisering av sådana åtgärder, vilket kan vara problematiskt och skapa en farlig diskussionsram. Det kan vara svårt att förutsäga alla potentiella konsekvenser av sådana åtgärder, och forskningen skulle då kunna begränsas av osäkerheter kring komplexiteten i de sociala och politiska sammanhangen.

Fortsatt forskning för att förstå hur en utökning av användandet av militära medel mot den egna befolkningen påverkar samhället är viktig för att ta välgrundade beslut. Samtidigt måste etiska och normativa överväganden tas i beaktande för att undvika normalisering av våld. Forskningen måste säkerställa att militärt stöd till polisen bedrivs på ett ansvarsfullt sätt.

Efter att ha deltagit vid ett informationsmöte mellan länsstyrelse, region och polismyndigheten i Nyköping i april 2023 vill jag påstå att kunskapen om behovet av samordning har ökat hos dessa myndigheter. Jag uppfattade dock att det fortfarande framkommer otydligheter kring vem som äger samordningsansvar och att i väntan på förtydligande så finns en rädsla att ta initiativ. Vid en stödinsats med stöd av lag 2006:343 är det således viktigt att förtydliga de lednings och lydadsförhållanden som regleras i lagtexten.

Kan det vara så att grov kriminalitet i svenska samhället saknar politiska förtecken per se och därför inte kan definieras som terrorism. Eller går det att förklara viljan till politisk förändring som bakomliggande orsak till dessa händelser. Kan Försvarmakten då stödja polisen i enlighet med lag 2006:343? Såsom lagen är formulerad idag så handlar det generöst beskrivet om resurser vilka då saknas hos polisen men återfinns i Försvarmakten. Som jämförande perspektiv kan nämnas att Sverige inte har nivåhöjande möjligheter. Det som återfinns i flera länder, är en så kallad *Law of emergency*. Denna lag ger bland annat militär personal möjlighet att utöva tvingande åtgärder på civila då vissa lagar sätts i spel och andra inte är tillämpliga (Hunter 2009, 93).

9. REFERENSER

Agrell, W., (2012). *Kontinentaldrift i svensk säkerhetspolitik efter 2001*. Internasjonal Politikk. Universitetsförlaget NUPI.

Agrell, W., (2013). *Ett krig här och nu. Sveriges väg till väpnad konflikt i Afghanistan*. Stockholm: Atlantis AB.

Andrén, N., (2002). *Säkerhetspolitik. Analyser och tillämpningar*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Beach, D., (2021). *Process Tracing in Crisis Decision Making*. Department of political Science. Aarhus University.

Bjereld, U., Johansson, A.W och Molin, K., (2008). *Sveriges säkerhet och världens fred. Svensk utrikespolitik under kalla kriget*. Stockholm: Santérus.

Bloomfield, A., (2012). *Time to Move On: Reconceptualizing the Strategic Culture Debate*. Oxfordshire: Routledge. Contemporary Security Policy 33 (3): 437–461.

Bryman, A., (2018). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. Malmö: Liber AB.

Edmunds, T., (2006). *What are armed forces for? The nature of military roles in Europe*. London: Oxford University press.

Edström, H., Gyllensporre, D. och Westberg, J., (2019). *Military Strategy of Small States: Responding to External Shocks of the 21st Century*. Oxfordshire: Routledge.

Engelbrekt, K., Holmberg, A och Ångström, J., (2015). *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts juridik AB.

Ekengren, A-M., (1999) *Av hänsyn till folkrätten. Sveriges Erkännandepolitik 1945-1995*.

Esaiasson, P., Gilliam, M., Oscarsson, H., Towns, A. och Wängnerud, L., (2017). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters-Kluwer Sverige AB. Femte upplagan.

Försvarsmakten. (2020). *Doktrin Gemensamma Operationer*.

Gustavsson, J., (1998). *The politics of foreign policy change: explaining the Swedish reorientation on EC membership*. Lund: Lund Universitetspress.

Gustavsson, J., och Tallberg, J., (2021). *Internationella relationer*. Upplaga 4.1. Lund: Studentlitteratur AB.

Hunter, N-D., (2009). *The Law of Emergencies. Public Health and Disaster Management*. Oxford: Elsevier.

Merriam, S., (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Normark, M., Tunemalm, A-K., Lindblad, A., Wikström, P. och Ramebäck, H., (2022). *CBRN-hot från ickestatliga aktörer*. FOI årsrapport. FOI-R--5460--SE ISSN 1650-1942.

Resteigne, D., och Manigart, P., (2019). *Boots on the streets: a policization of the armed forces as the new normal?* Military Studies, no.8 (special issue):16-27.

Rothstein, B., (2018). *Politik som organisation. Förvaltningspolitikens grundproblem*. Lund: Studentlitteratur AB.

Rynning, S., (2011). *Strategic Culture and the Common Security and Defence Policy – A Classical Realist Assessment and Critique*. Oxfordshire: Routledge. Contemporary Security Policy.

Stevenson, J., (2004). *Counter-terrorism: Containment and Beyond*. Oxford: Oxford University Press.

Westberg, J., (2021). *Svenska säkerhetsstrategier. Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB. Andra upplagan.

Whittaker, D-J., (2001). *The Terrorism Reader*. London: Taylor and Francis Group.

Österud, Ö., (1997) *Statsvetenskap Introduktion i politisk analys*. Första svenska utgåvan. Stockholm: Universitetsförlaget.

Ur det offentliga trycket

Polislag (1984:387).

11 september-utredningen (Ju 2001:13).

Regeringsbeslut 34. (2002). *Fortsatt svenskt truppbidrag till den internationella styrkan ISAF i Afghanistan*.

SOU 2003:148 Sårbarhets och säkerhetsutredningen.

Lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Ju 2004:12 Stödutredningen.

SOU 2005:70 Polisens behov av stöd i samband med terrorismbekämpning (Betänkande av stödutredningen).

Proposition 2005/06:111 Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

Lag (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

Örln Hans Lindblad

SA Magister

2023-11-08

Kurs 2UK022

Förordning (2006:344) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

Internetkällor

Europaparlamentet (2023). *Lissabonfördraget*.

https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sv/FTU_1.1.5.pdf (Hämtad 2023-08-25).

Europeiska rådet (2023). *EU:s terroristförteckning*

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/fight-against-terrorism/terrorist-list/> (Hämtad 2023-08-25).

Global Politics (2023). *Vad säger folkrätten om svenska militära insatser utomlands*.

<https://www.globalpolitics.se/vad-sager-folkratten-om-svenska-militara-insatser-utomlands/> (Hämtad 2023-08-30).

Regeringen (2006). Lagrådsremiss Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning

<https://www.regeringen.se/contentassets/c9062ac6ef5042fcae8787eb14e7f4d3/forsvarsmakten-stod-till-polisen-vid-terrorism-bekampning> (Hämtad 2023-10-04).

Regeringskansliet (2023). *Försvarsdepartementet*.

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvarsdepartementet/pal-jonson/> (Hämtad 2023-08-25).

Regeringskansliet (2023). *Statens offentliga utredningar*.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/> (Hämtad 2023-08-28).

Regeringskansliet (2023). *Uppdrag till Polismyndigheten och Försvarsmakten att intensifiera sitt samarbete*.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/uppdrag-till-polismyndigheten-och-forsvarsmakten-att-intensifiera-sitt-samarbete/> (Hämtad 2023-10-28).

Riksdagen (2003). *Sveriges terrorberedskap, beredskap vid terrorangrepp*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/sveriges-terrorberedskap-beredskap-vid_GR12991/ (Hämtad 2023-10-04).

Sveriges Radio (2011). *Skotten i Ådalen förändrade Sverige för alltid*.

<https://sverigesradio.se/artikel/4503640> (Hämtad 2023-11-04).

United Nations Security Council Resolutions (2001). *Threats to peace and security caused by terrorist acts*.

<http://unscr.com/en/resolutions/1373> (Hämtad 2023-09-10).

Örebro universitet (2023). *Forskning*.

<https://www.oru.se/> (Hämtad 2023-09-10).